

ข้อมูลจากพื้นที่วิจัย ความเข้มแข็งในการปกครองคณะสงฆ์
ของจังหวัดบุรีรัมย์*

RESEARCH DATA FROM AREA STUDIES: STRENGTHENED
SANGHA ADMINISTRATION IN BURIRAM PROVINCES

สุภัทรชัย สีสะใบ, พระครูธรรมธรรฐาพร ปภสฺสโร, พระครูวินัยธรเอก ชินวโส,

พระมหาสารวุธ แสงสี, พระครูอาทรวชิรกิจ (มานะ ชุติลป),

พระครูสุทิวรญาณ (ภักดี สุทธิญาณโณ), พระครูสมุห์จิรัชชาติ พุทธรชฺชิต

Suphatrachai Sisabai, Phrakhruthammathorn Sathaphorn pabhassaro,

Phrakruvinaitorn Ekk Chinavangso, PhraMaha Sarawut Saengsi,

Phrakhru Athon Wachirakij (Mana Chusilp), Phra Kru Suthiwarayan (Pakdi Suttiyano),

Phra Kru Samu Chirachat Phuttharakkhito

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: rapin.soc@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลจากพื้นที่วิจัย ความเข้มแข็งในการปกครองคณะสงฆ์ของจังหวัดบุรีรัมย์” ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์ การสังเกตจากพื้นที่ศึกษา และเขียนเป็นความเรียงในรูปแบบบทความวิชาการ

ผลการศึกษาพบว่า สภาพของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องด้วยการบริหารกิจการคณะสงฆ์ภาพใหญ่ อยู่ภายใต้บริบทเดียวกัน ซึ่งยังขาดกลไกการบริหารเชิงระบบในองค์กรวม รวมทั้งขาดการบริหารแบบองค์รวม จึงมีลักษณะของความ เป็นปัจเจกเชิงพื้นที่ และขาดการประสานในเชิงพื้นที่ร่วมกัน และยังไม่ได้รับการแก้ไข ซึ่งมี ส่วนดีตรงที่วิทยาลัยสงฆ์ได้เข้าไปเป็นกลสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรใน ศาสนาทำให้เกิดประสิทธิภาพทางการบริหารและจัดการเพิ่มมากขึ้น เมื่อนำเสนอแนวคิด ในเรื่องระบบกฎหมายเพื่อการบริหาร แนวคิดในเรื่องการจัดตั้งกองนิติการสงฆ์ และ ระบบปฏิบัติการเพื่อการคัดกรองช่วยงานปกครอง ก็เห็นดีและสนับสนุนให้เกิดการ ขับเคลื่อนและมองเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์

คำสำคัญ: ความเข้มแข็ง; การปกครองคณะสงฆ์; จังหวัดบุรีรัมย์

* Received April 12, 2023; Revised August April 25, 2023; Accepted April 25, 2023

Abstract

The academic article the objectives of this study were to study the strong Sangha governance in the Northeastern region: data from the Buriram Province Research Area". The study method was based on research papers, interviews, and observations from the study area. and written as an essay in the form of an academic article.

The results of the study revealed that the Conditions of Sangha Administration in Buriram Province Because of the administration of the big picture clergy under the same context which still lacks a holistic systemic management mechanism including a lack of holistic management Therefore, it has the characteristics of spatial individualism. and lack of spatial coordination still not fixed This has a good part in that the Sangha College has become an important mechanism to support the development of religious personnel, resulting in increased efficiency of administration and management. When presenting the idea of a legal system for administration Concept of the establishment of the Sangha Jurisprudence Division and the operating system for screening to assist administrative work saw good and encouraged the movement and saw that it would be beneficial to the administration of the Sangha.

Keywords: Strengthened; Sangha Administration; Buriram Provinces

บทนำ

ระหว่าง วันที่ 6-7 พฤษภาคม 2565 ได้เดินทางจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อกิจกรรมเชิงสังคม งานมงคลสมรส ต.บ้านยาง อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์ ของนางสาวกาญจนา บุญเรือง บุคลากรหลักสูตรบัณฑิตศึกษากาวิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์ กับ นายพีรพล ไชยณรงค์ศักดิ์ ศิษย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี รศ.ดร.สุพล สุยะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป เป็นประธานในพิธีมงคลสมรส โดยมีผู้บริหารคณาจารย์เจ้าหน้าที่จำนวนมากร่วมงาน ดังปรากฏตามภาพที่ 1 จากนั้นได้มีการลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัย “การพัฒนาโครงสร้างเชิงระบบเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ไทยที่เข้มแข็งในประเทศไทย” โดยการเดินทางอาจใช้คำว่าเมื่อไปแล้วก็

ได้เก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อยืนยันถึงความ “อึดตัว” ของข้อมูล ประกอบกับวัดตำแหน่งรองเจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์ (พระศรีปริยัติธาดา, 2565) ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ และเจ้าอาวาสวัดโพธิ์นอก ตั้งอยู่ในเขตอำเภอลำปลายมาศอยู่ในพื้นที่เดียวกัน จึงได้ใช้โอกาสนี้ไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูล ในช่วงที่พระคุณท่านกำลังควบคุมนิสิตวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติธรรมกรรมฐาน ดังปรากฏตามภาพที่ 3 จึงได้สอบถามและแทรกเวลาของท่านระหว่างพักฉันภัตตาหารเพลสัมภาษณ์พูดคุยในแบบกึ่งทางการต่อประเด็น (1) ปัญหาหรืออิทธิพลที่เป็นสภาพปัญหาของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ รวมทั้งวิธีการและแนวทางการแก้ไข (2) สภาพการคัดกรองคนเข้ามาบวช หรือเลือกคนเข้ามาบวช ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าวกลายเป็นเงื่อนไขของคนนำบุคคลเข้ามาบวชในศาสนาซึ่งเป็นปัญหาของคณะสงฆ์ทั่วประเทศ (3) กระบวนการทางกฎหมายกับสภาพของการบริหารคณะสงฆ์ที่เนื่องด้วยกฎหมายและมีปัญหาต่อประเด็นดังกล่าวจนกระทั่งกลายเป็นจุดอ่อนนำไปสู่การบริหารที่ไม่สามารถจัดการได้ (4) การชวนคิดชวนคุยเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งองค์กร หรือหน่วยงานสนับสนุนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เกิดการขับเคลื่อนช่วยการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้ (5) ระบบปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพในการช่วยให้เกิดสภาพการบริหารที่มีประสิทธิภาพ (6) การสร้างกลไกเชิงปฏิบัติในรูปของการ “ร่วมด้วยช่วยกัน” ยังไม่ชัดเจน อาจด้วยปัญหาระบบปฏิบัติการในพื้นที่ ปัญหาของการพูดคุยทำให้เห็นว่าอย่างไรเสีย กลไกที่เกิดขึ้น จะยังเป็นความคาดหวัง และสามารถสะท้อนออกมาเป็นแนวปฏิบัติ หรือวิธีการปฏิบัติได้ ดังนั้นในการพูดคุย สัมภาษณ์ จึงนำมาสู่การเขียนเป็นความเรียงออกมาเป็นข้อมูลจากพื้นที่วิจัยในแบบเสียงสะท้อนว่ามีอะไรอย่างไร ที่จะพึงเป็นความเห็นร่วมกัน พร้อมแนวทางอันเป็นข้อเสนอเพื่อไปสู่การปฏิบัติหรือออกแบบร่วมกัน เพื่อพัฒนาให้เป็นกลไกสำหรับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในองค์กรรวมของประเทศไทยโดยมีฐานคิดข้อมูลจากจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนืออีกจังหวัดหนึ่งต่อไป

ภาพที่ 1 งานมงคลสมรส ต.บ้านยาง อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์ ของนางสาวกาญจนา บุญ
เรือง บุคลากรหลักสูตรบัณฑิตศึกษาภาควิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์
(ภาพคณะนักวิจัย, 7 พฤษภาคม 2565)

ประเด็นพระสงฆ์กับกฎหมายในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าคณะสงฆ์ที่เนื่องด้วย
กฎระเบียบ และข้อกฎหมาย รวมทั้งประเด็นการพิพาททางข้อกฎหมาย ระหว่างพระภิกษุ
ผู้เป็นผู้บริหารกับสมาชิกในองค์กรวัดหรือระดับการปกครอง หรือการเป็นข้อพิพาทระหว่าง
พระสงฆ์ด้วยกันเอง ระหว่างพระกับชาวบ้าน ในเรื่องความประพฤติ ทรัพย์สิน รวมไปถึง
การเกิดข้อพิพาทด้วยกลไกการปฏิบัติที่เนื่องด้วยรัฐ อาทิ ทรัพย์สินที่ธรณีสงฆ์ของวัดใน
พระพุทธศาสนา ดังปรากฏเป็นกรณีตัวอย่าง เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2386/2541 สำนักสงฆ์ห้วยน้ำผุดจะเป็นนิติบุคคลหรือไม่ก็
ตามแต่เงินผ้าป่า 150,000 บาท เป็นเงินที่ชาวบ้านนำไปทอดให้สำนักสงฆ์ห้วยน้ำผุดซึ่ง
พระภิกษุ ป. เป็นเจ้าคณะสงฆ์อยู่ในขณะนั้น พระภิกษุ ป. จึงมีหน้าที่ดูแลเงินผ้าป่าดังกล่าว
เมื่อพระภิกษุ ป. มอบให้พระภิกษุ ข.เป็นผู้เลือกชาวบ้านเป็นกรรมการดูแลรับผิดชอบ
จำนวนเงินนั้น ส.ง.ร. และจำเลยได้รับเลือกเป็นกรรมการและร่วมกันรับมอบเงินจำนวน
ดังกล่าวไปเก็บรักษา หากจำนวนเงินดังกล่าวสูญหาย กรรมการทั้งสี่ต้องร่วมกันรับผิดชอบ
สำนักสงฆ์ห้วยน้ำผุด แม้กรรมการแต่ละคนจะได้รับเงินเพียงบางส่วนไปเก็บรักษาก็เป็นการ
แบ่งความรับผิดชอบกันเองภายหลังจากรับเงินทั้งจำนวนมาแล้ว การที่จำเลยรับมอบเงิน
จำนวน 40,000 บาท ไปเก็บรักษาแล้วยกยอกเงินจำนวนนั้นไปส.ง.ร. จึงเป็นผู้เสียหายใน
อันที่จะร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่จำเลยได้ โดยถือว่าจำเลยยกยอก
ทรัพย์สินของสำนักสงฆ์ห้วยน้ำผุดซึ่งอยู่ในความครอบครองของส.ง.ร. และจำเลย แม้หนังสือ
มอบอำนาจให้ไปร้องทุกข์จะไม่ได้ปิดแสตมป์ก็รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้เนื่องจาก

ประมวลรัษฎากรมาตรา 118 ห้ามมิให้รับฟังหนังสือมอบอำนาจที่ไม่ปิดแสดงฉบับเป็นพยานหลักฐานเฉพาะในคดีแพ่งเท่านั้น มิได้ห้ามมิให้รับฟังในคดีอาญาด้วย ทั้งการมอบอำนาจให้ไปร้องทุกข์ก็ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องทำเป็นหนังสือแต่อย่างใด

บุรีรัมย์-หนีไปบวช

คำฟ้องไม่ช่วย พ่อหนีคดีขโมยลูกสาวแท้ๆ มาบวชที่บุรีรัมย์ สุดท้ายโดนรวบ

ภาพ 2 ภาพข่าวเกี่ยวกับประเด็นพระภิกษุกับการกระทำความผิดและแฝงตัวในศาสนาผ่านการบวช (1) บุรีรัมย์-หนีไปบวช (ข่าวสดออนไลน์,2565) (2) ตำรวจรวบพระวัย 63 ปี หลังสืบทราบมีหมายจับข่มขืนลูกสาวแท้ๆ ที่ จ.ร้อยเอ็ด แล้วหนีมาบวชที่ จ.บุรีรัมย์ เจ้าตัวให้การรับสารภาพ (Sanook Online,2563)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3320/2537 คำพิพากษา จำเลยเป็นพระภิกษุนำราษฎรเข้าไปในที่ที่เกิดเหตุซึ่งสายสัญญาณจุดดิน และปลูกต้นไม้ มีการต้อนโค กระบือเข้าไปเหยียบย่ำกินหญ้าที่ทางราชการปลูกจนได้รับความเสียหายจึงมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์อีกบทหนึ่ง อันเป็นการกระทำความผิดเดียวกันกับผิดฐานบุกรุก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3417/2527 คำพิพากษา พระภิกษุ ว. ขอเข้าทำนาพิพาทของโจทก์ ต่อมาพระภิกษุ ว.ให้ พ. และจำเลยทำนาพิพาทแทนการครอบครองนาพิพาทของ พ. และจำเลยเป็นการครอบครองแทนโจทก์ แม้ต่อมาพระภิกษุ ว. และ พ. มรณภาพและตายลง จำเลยทำนาเรื่อยมาก็ถือว่าครอบครองนาพิพาทแทนโจทก์หาได้สิทธิครอบครองไม่ พระภิกษุ ว. ยึดถือนาพิพาทแทนโจทก์ เพียงแต่การที่พระภิกษุ ว. ไปขอออก น.ส.3 ก. ยังถือไม่ได้ว่าเป็นการบอกกล่าวแสดงเจตนาเปลี่ยนลักษณะแห่งการครอบครองต่อโจทก์แม้พระภิกษุ ว. ทำนาพิพาทมาช้านานเพียงไรก็ไม่ได้สิทธิครอบครองโจทก์ย่อมเรียกร้องให้คืนนาพิพาทได้

MRG Online. (2555) รวบ “มอส” มือหวดปล้นทรัพย์นักร้อง “เคพีเอ็น” - หนังสือเนชั่น
ซูเปอร์ริมย์. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2565. จาก <https://mgronline.com/local/detail/9550000090016> บุรีรัมย์-หนีไปวช (ข่าวสดออนไลน์, 2565) (2) ตำรวจรวบพระวัย 63
ปี หลังสืบทราบมีหมายจับ ข่มขืนลูกสาวแท้ๆ ที่ จ.ร้อยเอ็ด แล้วหนีมาบวชที่ จ.บุรีรัมย์ เจ้า
ตัวให้การรับสารภาพ (Sanook Online, 2563) ดังปรากฏตามภาพที่ 2

นอกจากนี้จากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลก็สะท้อนคิดว่ามีประเด็นวัดกับการตั้งอยู่ในพื้นที่ป่า ที่ยังเป็นข้อพิพาทเชิงกฎหมายระหว่างวัดที่เกิดเหตุกับหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลกฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่ป่าและการบุกรุกโดยไม่เป็นไปตามกฎหมาย (พระศรีปริยัติธาดา, 2565) ดังนั้นในภาพรวมของจังหวัดบุรีรัมย์ ในประเด็นทางกฎหมายข้อพิพาท อธิกรณ์ ที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ สะท้อนให้เห็นว่าเรื่องที่เกิดขึ้นในเขตภาคอีสานโดยเฉพาะในเขตจังหวัดที่เขียนบทความนี้ มีลักษณะที่จำแนกได้ คือ (1) เป็นเรื่องของการบริหารและไม่บริหารพระธรรมวินัย ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้ จึงเกิดอธิกรณ์และข้อพิพาทระหว่างผู้ปกครองสงฆ์กับผู้ได้ปกครองสงฆ์ (2) การพิพาทระหว่างบุคคลกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือบุคคลในเรื่องทรัพย์สินของวัดและพระศาสนา (3) การเกิดข้อขัดแย้งระหว่างชุมชนกับวัดหรือผู้แทนของวัดอันหมายถึงเจ้าอาวาส จากกรณีที่ศึกษาค้นพบทำให้เห็นภาพรวมว่าจังหวัดบุรีรัมย์ มีลักษณะข้อพิพาทอธิกรณ์ที่เนื่องด้วยกฎหมายและสัมพันธ์กับการบริหารจัดการคณะสงฆ์ในองค์กรรวมด้วย

การศึกษาวิจัยในทิศทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดบุรีรัมย์

หากศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์พบว่าม้งานวิจัยที่รองรับอยู่บ้างด้วยเหตุผลว่ามีวิทยาลัยสงฆ์เป็นสถาบันการศึกษาในพื้นที่สัดส่วนขนาดของจังหวัด ประชากรวัด พระสงฆ์ มีจำนวนมาก ซึ่งเมื่อศึกษาผ่านผลการศึกษาวิจัยพบว่ามิได้ศึกษาไว้พอสมควรซึ่งสามารถนำมาเป็นฐานในการมองภาพใหญ่ของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้ ดังปรากฏในงานวิจัยของ พระสุเชษฐ์ จนทนต์โม สะอาดเอี่ยม (2558) การศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอบางบาลจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ข้อค้นพบจากการศึกษาว่า

การบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอบางบาลเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัยและระบบระเบียบการปกครองส่วนภูมิภาคแบ่งการบริหารและปกครองออกเป็นระดับภาค ระดับจังหวัด ระดับอำเภอบางบาลและระดับวัดในแต่ละระดับมีพระสังฆาธิการที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะปกครอง

และบริหารกิจการคณะสงฆ์ไปตามระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์การบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอประโคนชัยประกอบด้วย

1) ด้านการปกครองโดยภาพรวมการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอประโคนชัย จัดอยู่ในเกณฑ์ที่ว่่าดี 2) ด้านการศาสนศึกษา โดยภาพรวมแล้ว ได้รับการส่งเสริมจากคณะสงฆ์ด้วยดี แต่ยังขาดการจัดการให้เป็นรูปธรรม 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์โดยภาพรวมกิจการคณะสงฆ์ทำได้ดี แต่ยังขาดงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ 4) ด้านการเผยแผ่โดยภาพรวมทำได้ดีมาก แต่ก็ยังเป็นในวงที่จำกัด ไม่ได้ทำอย่างแพร่หลายที่ทำให้ดีมากที่สุดคือการมีวิทยุท้องถิ่นประจำอำเภอในการเผยแผ่ธรรม โดยมีเจ้าคณะอำเภอท่านเป็นผู้จัดการบริหาร 5) ด้านสาธารณูปการการโดยภาพรวมแล้วทำได้ดี เพราะพระภิกษุ สามเณร ต้องการใช้ในส่วนนี้เช่นไฟฟ้า และน้ำประปา ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อทุกคน 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์โดยภาพรวม ทำได้ดี เพราะงบประมาณไม่เพียงพอและมีไม่มาก

ในงานของ พระครูนิเทศก์ธรรมคุณ ฐานิสโร (2558) การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการปกครองกิจการคณะสงฆ์ อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่สะท้อนคิดผลการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตพื้นที่ไว้ว่า

หลักการและวิธีการการปกครองงานคณะสงฆ์อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ดำเนินการปกครองโดยยึดถือพระธรรมวินัยเป็นหลักในการปกครองและใช้ระเบียบการปกครองแบบกระจายอำนาจส่วนภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วยพระสังฆาธิการช่วยดูแลและบริหารงาน คณะสงฆ์ประกอบด้วย เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส ซึ่งพระสังฆาธิการดังกล่าวมีอำนาจและหน้าที่ในการปกครองพระสงฆ์ตามอำนาจและหน้าที่ของตน

การศึกษาของ พระสุเชษฐ์ จันทมโม (2558) ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เสนอผลการวิจัยเป็นแนวคิดว่า

ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์แต่ละท่านนั้นมีการใช้ภาวะผู้นำแตกต่างกันแล้วแต่สถานการณ์นั้นคือสถานการณ์ที่ต่างกันย่อมต้องการผู้นำที่แตกต่างกันและการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลนั้นจะต้องปรับแบบภาวะผู้นำของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆนอกจากนั้นผู้นำยังสามารถสร้าง

แรงจูงใจด้วยการทำให้วิธีทางที่จะไปสู่เป้าหมายชัดเจนและง่ายพอที่ผู้ปฏิบัติจะสามารถทำได้สำเร็จซึ่งผู้นำแสดงพฤติกรรมด้วยการช่วยเหลือแนะนำสอนงานและนำทางหรือเป็นพี่เลี้ยงคอยดูแลในส่วนของกลยุทธ์ในการบริหารภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์แต่ละท่านมีกลยุทธ์ที่ใช้ในการบริหารนั้นต่างก็มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาคุณภาพทางการพัฒนาและเผยแผ่เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มั่นคงโดยมีการสนับสนุนให้เจ้าคณะตำบลหรือบุคลากรทางคณะสงฆ์ได้รับการพัฒนาทางด้านวิชาการการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการศึกษาควบคู่กับการพัฒนาด้านการเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนา

ในการศึกษาวิจัยของพล เพ็งพิศ (2564) เรื่อง บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ที่งานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของพระสงฆ์ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีลักษณะว่าพระสงฆ์ยังทำงานเผยแผ่อยู่แต่ควรปรับและพัฒนาในรูปแบบวิธีการและแนวทางในการเผยแผ่อย่างเป็นระบบเพื่อทำให้การเผยแผ่เป็นไปอย่างมีเป้าหมายและมีประสิทธิผลเชิงประจักษ์มากขึ้น ดังที่ผู้วิจัยได้เสนอเป็นข้อเสนอว่า

แนวทางในการพัฒนาบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า 3.1 ด้านบุคลิกภาพ ควรประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี น่าเลื่อมใส เคารพศรัทธา ไม่เห็นแก่ลาภสักการะ ควรรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นบ้าง ควรพูดจาไพเราะอ่อนหวาน ไม่พูดคำหยาบ และตรงต่อเวลา 3.2 ด้านเนื้อหา พบว่า ควรเทศน์เฉพาะสาระสำคัญ ๆ ไม่นานเกินไป จัดอบรมฝึกเทศน์เป็นประจำ การเตรียมความพร้อมก่อนแสดงธรรมทุกครั้ง บอกที่มาของสุภาษิตหรือพุทธพจน์ที่นำมาเป็นตัวอย่างประกอบ และเทศน์ให้กระชับเวลา 3.3 ด้านสื่อการสอน พบว่า ควรมีการแจกเอกสาร แผ่นพับ หรือหนังสือธรรมะ ควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาพระพุทธศาสนาฝึกฝนหรือเข้าอบรมเพื่อพัฒนาการใช้สื่อที่ถูกต้อง ใช้ศัพท์ที่ง่าย เพื่อให้การสื่อสารเข้าใจตรงกัน และขอความอุปถัมภ์จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอสนับสนุนสื่อการสอนต่าง ๆ

จากภาพรวมของงานศึกษาที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นว่าเป้าหมาย หรือความคาดหวังในการแสวงหาความรู้เชิงวิชาการ มาเพื่อใช้เป็นกลไกสำหรับการบริหาร และสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นสำหรับคณะสงฆ์บวรียังเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งเมื่อดูจากทิศทางของงานการศึกษา จะทำให้เห็นว่ามีความพยายามในการแสวงหาองค์ความรู้ที่จะนำมาเป็นเครื่องมือในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้ แต่อาจยังมีข้อจำกัดในเชิงของระบบ วัฒนธรรมองค์กร และกลไกเนื่องต่อการบริหารอาจยังมีสภาพที่ไม่สมบูรณ์ หรือต้องการการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดการพัฒนา และแก้ไขไปสู่ความก้าวหน้าได้อย่างแท้จริง สิ่งที่เกิดขึ้น จึงต้องใช้การศึกษาและเสนอวิธีการหรือทางออกอย่างต่อเนื่องด้วยเป็นระบบผ่านกระบวนการวิจัยที่จะใช้แสวงหาองค์ความรู้ได้ด้วย

ภาพที่ 3 คณะนักวิจัยเก็บข้อมูลจากฝ่ายบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์
(ภาพคณะนักวิจัย, 7 พฤษภาคม 2565)

สะท้อนคิดจากพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

จากประสบการณ์สะท้อนออกมาเป็นผลการทำงานในเชิงการบริหารและการจัดการ เมื่อได้พบพระสังฆาธิการระดับปกครอง จึงได้สนทนาแบ่งปันข้อมูลในลักษณะของการพูดคุยสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ พบกิจกรรมเชิงประจักษ์ ผ่านการขับเคลื่อนผ่านวิทยาลัยสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งในรูปของการพัฒนาศาสนา วัฒนธรรมในศาสนา อันหมายถึงพระสงฆ์ และเจ้าคณะพระสังฆาธิการที่เข้าสู่ระบบการศึกษา จึงทำให้เห็นส่วนหนึ่งเป็นวิธีการในการลดข้อพิพาท หรือการเกิดอริกรณีได้ โดยใช้ความรู้ นำ เป็นเครื่องมือหรือกลไกสำหรับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้ ทั้งเมื่อท่านเป็นผู้บริหารระดับวิทยาลัยสงฆ์ จึงทำให้เห็นภาพขององค์กร นิติกรสงฆ์ที่จะเป็นเครื่องมือในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ รวมทั้ง

ประเด็นอื่น ๆ ที่จะเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้ คณะนักวิจัยได้เดินทางไปจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเก็บข้อมูล ได้สัมภาษณ์สังเกตการณ์พระภิกษุผู้ที่เป็นผู้บริหารคณะสงฆ์ ของคณะสงฆ์จังหวัด ได้ประเด็นร่วมที่น่าสนใจ ซึ่งจำแนกตามกรอบการวิจัยได้ คือ

1.ประเด็นทางกฎหมายเพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (1) การบริหารองค์กรที่เนื่องด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2561 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) ที่ทำให้การบริหารจัดการผูกไว้ที่ส่วนกลาง เมื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาของตัวกฎ ระเบียบกฎหมาย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลอาจจะยังไม่ทราบหรือพบโดยตรง จึงไม่ได้ยืนยันข้อมูลนี้โดยตรง แต่ก็ได้สะท้อนถึงในเรื่องความอ่อนแอที่เกิดจากตัวผู้ปกครองเอง ขาดภาวะผู้นำ ขาดวุฒิภาวะในการตัดสินใจอย่างทันท่วงที เป็นต้น

ในส่วนประเด็นทางกฎหมายนั้นตามที่คณะนักวิจัยได้พยายามศึกษาในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์จากผู้ให้ข้อมูลจะพบว่ามึลักษณะร่วมกับทางภาคเหนือและภาคใต้ และอีสานพื้นที่อื่น ๆ ที่ไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูล คือ (1) ข้อพิพาททางกฎหมายว่าแนวปฏิบัติหรือวิธีปฏิบัติระหว่างสงฆ์กับองค์กรอื่น ๆ เช่น การใช้อำนาจหน้าที่ทางการปกครอง การบริหารสินทรัพย์ การบังคับใช้ร่วมกับพระธรรมวินัย ตัวบทและกฎหมายเกาะเกี่ยวกับรัฐในส่วนของการบริหารผ่านกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติ ป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2559 กับการตั้งวัดในเขตพื้นที่ป่า (ราชกิจจานุเบกษา, 2559) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ที่ว่าด้วยขยะมูลฝอยและการสิ่งสิ่งปฏิกูล (มาตรา 18-20) ว่าด้วยเสียงและเหตุรำคาญ วัดกับการจัดกิจกรรมทางศาสนาเสียงดัง (มาตรา 25-28) ว่าด้วยอาคารและสุขลักษณะของอาคาร (มาตรา 21-24) ว่าด้วยสัตว์และการปล่อยสัตว์ (มาตรา 29-30) พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 การบริหารพื้นที่วัดที่เนื่องด้วยโบราณสถาน (ราชกิจจานุเบกษา, 2535) เป็นต้น ดังนั้นลักษณะร่วมที่พบในพื้นที่อื่น ๆ จะมีลักษณะร่วมกับจังหวัดบุรีรัมย์ด้วย ทั้งในเชิงตัวบทที่เนื่องด้วยกฎหมายหลัก ๆ และองค์กรศาสนาและวัดคณะสงฆ์ต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมดังปรากฏ

2.การจัดตั้งองค์กร “กองนิติการสงฆ์” จากการสัมภาษณ์เจ้าคณะผู้ปกครองท่านมีประสบการณ์ในการบริหารวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ และการปกครองคณะสงฆ์ จึงมองเห็นและเห็นความสำคัญและมองเห็นระบบที่จะเป็นเครื่องช่วยในการจัดการกิจการคณะสงฆ์ได้ด้วย แต่ก็มีประเด็นเชิงตั้งข้อสังเกตที่คณะนักวิจัยถอดความออกมาได้ คือ (1)

อำนาจในการจัดตั้ง (2) ขอบเขตอำนาจหรือบทบาทหน้าที่ควรมีแค่ไหนอย่างไร (3) จำนวนคนหรือสมาชิกในการจัดตั้ง (4) ภาระงาน ขอบเขตของงานเพื่อป้องกันปัญหาความซ้ำซ้อนและอำนาจหน้าที่ (5) กฎระเบียบที่สนับสนุนการบริหาร (6) คณะกรรมการที่จะเป็นภาคีสมาชิกในการบริหารขับเคลื่อนองค์กร ทั้งหมดเป็นข้อการสะท้อนคิดถึงความเป็นไปได้ ซึ่งจะมีลักษณะร่วมกับคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดอื่น ๆ ที่สะท้อนคิดเป็นข้อห่วงใย ซึ่งประเด็นเหล่านี้คณะนักวิจัยจะได้เก็บเป็นข้อมูลสะท้อนคิดและนำไปสู่การออกแบบแนวทางการจัดตั้งตามความน่าจะเป็นต่อไป

3.การพัฒนากระบวนเพื่อช่วยการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ Application

เพื่อทวนสอบต่อการคัดกรองสมาชิกให้เข้ามาบวช จากการพูดคุยสัมภาษณ์อาจยังไม่ชัดเจนว่าหมายถึงอะไรแต่ทั้งหมดจะมีสภาพปัญหาคล้ายกัน คือระเบียบในเรื่องการต้องขออนุญาตเพิ่มประวัติอาชญากรรม กลายเป็นปัญหาของการบริหารการบวชหรือการคัดกรองบุคคลเข้ามาบวชตามประเพณีแบบเดิมได้ ซึ่งต้องใช้เวลาอย่างน้อย 15 วัน ถึงหนึ่งเดือน ในพื้นที่อื่น ๆ กรณีภาคอีสานและภาคเหนือ หรือภาคใต้ แต่กรณีของจังหวัดบุรีรัมย์ อาจจะด้วยท่านเป็นผู้บริหารระดับสูงของจังหวัด จึงทำระยะเวลาหรือเงื่อนไขเชิงระบบแตกต่างจากที่อื่น ซึ่งเป็นลักษณะของสัมพันธ์เชิงปัจเจกไม่ใช่ระบบในองค์กร

ในประเด็นนี้คณะนักวิจัยได้จำลองความคิดและนำเสนอแนวทางปฏิบัติ เพื่อเสนอถึงความเป็นไปได้ต่อเกณฑ์ในการคัดกรองคนเข้ามาบวชให้ง่ายขึ้น และเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งท่านผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์ ก็สะท้อนคิดในเชิงสนับสนุน แต่จะมีความห่วงใยในเรื่อง “ขอบเขตอำนาจ” เช่น ต้องผู้บริหารระดับสูงของคณะสงฆ์เห็นด้วย ถ้าไม่เห็นด้วยก็จะไม่สามารถขับเคลื่อนหรือดำเนินการได้ เช่น อำนาจในการเข้าถึงข้อมูลระหว่างองค์กรกับองค์กร แต่กรณีของเจ้าคณะมีประสบการณ์ในการบริหารวิทยาลัยสงฆ์ จึงเป็นข้อดีอย่างหนึ่งในการมองเห็นว่าแนวทางดังกล่าวสามารถปฏิบัติได้ การเสนอถึงความเป็นไปได้ของระบบปฏิบัติการ (Application) หรือระบบฐานข้อมูลออนไลน์ (Website) ท่านผู้ให้ข้อมูลเห็นภาพจำลองความคิดดังกล่าว ทั้งเห็นความเชื่อมโยงของข้อมูลโดยอิงกับเกณฑ์ตามพระธรรมวินัยด้วยตามที่คณะนักวิจัยได้เสนอไป ทำให้ท่านเห็นดีและเห็นควรสนับสนุนให้เกิด

จากการพูดคุยท่านทราบสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น แต่ยังไม่สามารถแสวงหาแนวทางวิธีการหรือมาตรการในการแก้ปัญหาในเชิงระบบได้ หากสามารถขับเคลื่อนให้เกิดแนวปฏิบัติตามที่คณะนักวิจัยเสนอ ก็จะเป็นข้อดี และเห็นควรสนับสนุน โดยมีประเด็นร่วมพิจารณา คือ (1) การพัฒนาระบบควรต้องอาศัยกลไกเชิงโครงสร้างของคณะสงฆ์ในรูปแบบ

ของนโยบายสู่การปฏิบัติหรือ บนลงล่างด้วย ถึงจะเกิดการขับเคลื่อนได้ (2) ระบบการบริหารพระพุทธศาสนาต้องมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (3) การศาสนบุคคลต้องได้รับการส่งเสริมให้เกิดศักยภาพ ให้เกิดความรู้ในระบบที่พัฒนา และใช้งานได้อย่างเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด พร้อมส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและเชื่อมโยงระหว่างคนในองค์กร กับสมาชิกนอกองค์กรเพื่อพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิผล

4.การพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ภาคร่วมในเชิงการบริหารที่ของคณะสงฆ์ในแต่ละจังหวัดประกอบด้วย (ก) หน่วยงานสนับสนุนในนามของคณะสงฆ์เองที่จัดตั้งเป็นคราว เช่น คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ที่คณะสงฆ์ตั้งขึ้นเป็นคราว ๆ ตามภาระงานตลอดทั้งปี (ข) หน่วยงานสนับสนุนการปฏิบัติ อาทิ สำนักงานพระพุทธศาสนา ตามบทบาทหน้าที่เนื่องด้วยการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตพื้นที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด (วัฒนธรรม/ศาสนา/โบราณสถาน) และหน่วยงานอื่น ๆ ในเขตจังหวัด สำนักงานตำรวจ หน่วยงานราชการระดับจังหวัด เป็นต้น

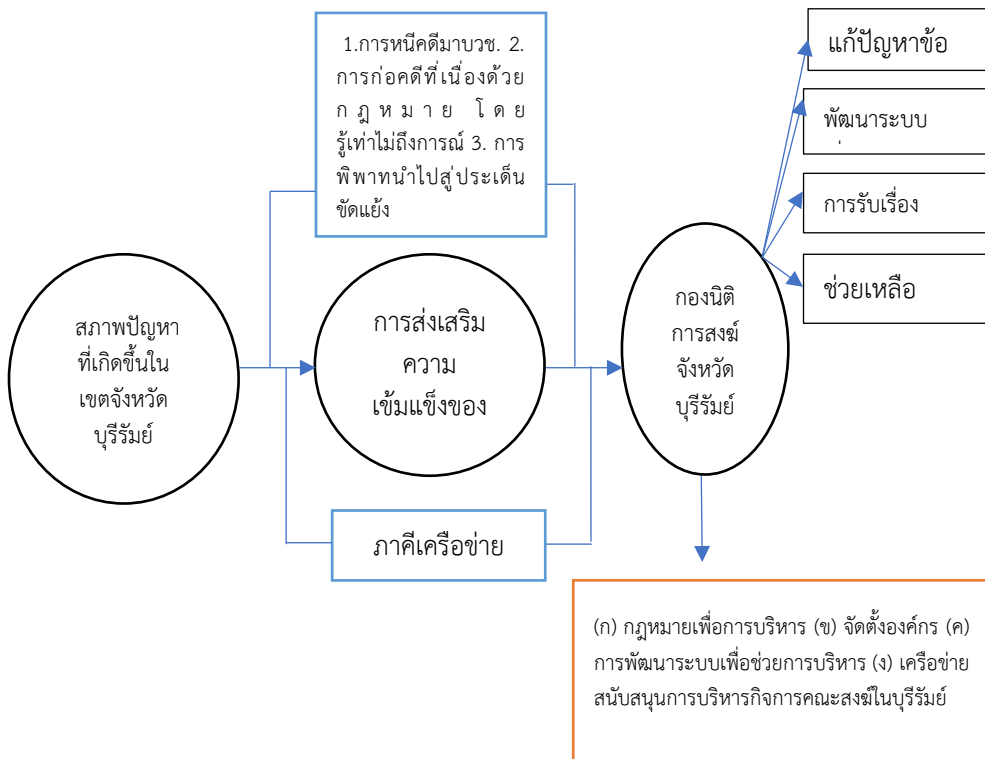
จากประเด็นนี้คณะนักวิจัยจึงได้เสนอเป็นแนวคิดว่าทำอย่างไร จึงจะเชื่อมโยงหน่วยงานที่มีอยู่ให้เกิดการเชื่อมโยงทำงานร่วมกันของคณะสงฆ์ได้ โดยหมายเอาพระสงฆ์กับพระสงฆ์ต่อการนำระบบบริหารที่ดี หรือมีประโยชน์มาขับเคลื่อนซึ่งประเด็นนี้จะมีลักษณะร่วมคล้าย ๆ กันกับในเขตภาคเหนือและภาคอีสาน ภาคใต้ ภาคกลาง อาทิ นิติกรสงฆ์จังหวัด ประชาสัมพันธ์สงฆ์จังหวัด หรือระบบปฏิบัติการด้านการปกครอง Application พระอุปัชฌาย์ ซึ่งจะทำให้เกิดการบริหารขับเคลื่อนร่วมกันได้ ซึ่งข้อเสนอนี้เป็นข้อเสนอต่อผู้ให้ข้อมูลเพื่อทราบ แต่ยังไม่มีการตอบโดยตรง ซึ่งเป็นประเด็นคำถามทิ้งไว้แต่ข้อสังเกตที่พบคือข้อดีในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ คือ มีสถาบันการศึกษาสงฆ์ในระดับวิทยาลัยสงฆ์ที่จะเป็นฐานในการขับเคลื่อนเครือข่ายเชื่อมโยงให้เกิดการพัฒนาทำงานร่วมกันได้

ภาพรวมในของการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ในพื้นที่วิจัย ทำให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ว่าแนวคิดในการพัฒนาองค์กรสงฆ์โดยเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับคณะสงฆ์ เป็นสิ่งที่ได้รับการตอบรับ และเห็นควรสนับสนุน แต่ก็มีข้อห่วงใยเชิงระบบว่าใครหรือผู้รับผิดชอบควรเป็นใครอย่างไร ? รวมทั้งผลกระทบอื่น ๆ ที่เกิดจากภาวะชะงักงันอื่น ๆ ที่เนื่องจากการบริหารอย่างขาดเสถียรภาพที่เป็นอยู่ นอกจากนี้ยังพบว่าจุดเด่นของจังหวัดบุรีรัมย์ผู้บริหารที่เป็นเจ้าคณะปกครองอายุไม่มาก ทั้งมีทักษะการบริหารวิทยาลัยสงฆ์ จะเห็นด้วยกับแนวคิดและวิธีการทำงานที่ร่วมสมัยใช้ระบบที่เอื้อต่อการบริหาร ทั้งมีการบริหารจัดการที่เป็นแบบแผนเป็นกลไก พร้อมทั้งหวังต่อการพัฒนาระบบในองค์กรรวมอัน

จะพึงเกิดขึ้นได้ในอนาคตด้วย ทั้งหมดเป็นการสะท้อนคิดถอดความผ่านการสนทนา
สัมภาษณ์จากการลงพื้นที่วิจัยจังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อ 7 พฤษภาคม 2565 ที่ผ่านมา

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 4 แผนภาพแนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งในเขตจังหวัดบุรีรัมย์

จากแผนภาพ สะท้อนให้เห็นกลไกเชิงระบบ เพื่อเป็นเครื่องมือ ในการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งในส่วนสภาพปัญหาที่โยงไปสู่วิธีการเพื่อการแก้ปัญหา
และผลคาดหวังจากการแก้ปัญหา ที่จะนำไปสู่การบริหารและการจัดการในองค์กรรวมและ
นำไปสู่การแก้ปัญหาในเชิงระบบได้

บทสรุป

ประเด็นที่เกิดขึ้นจากพื้นที่ของการวิจัยของจังหวัดบุรีรัมย์ ในการลงพื้นที่พูดคุยยัง
ไม่มีคำตอบเชิงสรุปชัดเจนว่าควรเป็นไปแค่ไหนอย่างไร แต่ทั้งหมดรับทราบถึงสภาพปัญหา
และเห็นว่าควรมีการศึกษาเพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้เพื่อแก้ไขหรือพัฒนาแก้ไขให้เกิดขึ้น

ดังนั้นในการลงพื้นที่จึงเป็นการศึกษาเพื่อรับทราบข้อมูลเชิงพื้นที่ พร้อมเสนอถึงแนวทางถึงความเป็นไปได้ที่เริ่มตั้งแต่การศึกษาตัวบทของกฎหมาย ระเบียบ ที่ไม่มีสภาพบังคับใช้ โดยไม่เอื้อต่อการบริหาร พร้อมเสนอตัวบทเพื่อการแก้ไข เพื่อนำไปสู่เครื่องการบริหารในองค์กรรวมได้ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความจริงและร่วมสมัยมากที่สุด ซึ่งควรขับเคลื่อนให้มีและเกิดขึ้นผ่านประเด็นทางกฎหมาย โดยความคาดหวังที่จะเกิดขึ้นเป็นองค์ความรู้คือมีฝึกอบรมด้านกฎหมายและธรรมวินัย สู่การขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาโดยใช้ระบบตัวองค์กรเข้ามาเป็นกลไกร่วมในการแก้ไขปัญหา จากการวิจัยจึงเสนอให้มีองค์กรจัดตั้ง (Organization-หน่วยจัดตั้ง) ซึ่งในงานวิจัยคาดหวังและเสนอแนวทางความเป็นไปได้ในการจัดตั้ง กองนิติการสงฆ์จังหวัด โดยมุ่งเพื่อแก้ปัญหาที่เนื่องด้วยกฎหมายอย่างเป็นระบบในรูปคณะกรรมการ หรือองค์กร ช่วยแก้ปัญหา ลดข้อพิพาท อภิกรณ์สงฆ์ และประเด็นทางกฎหมาย ของคณะสงฆ์ในแต่ละเขตพื้นที่ซึ่งรวมถึงจังหวัดบุรีรัมย์ด้วย โดยแนวคิดภาคต่อที่จะเชื่อมไปถึงการจัดตั้งองค์กรอื่น ๆ ศาลสงฆ์ สังฆสภา สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระพุทธศาสนา ที่จัดตั้งอย่างมีเป้าหมายเพื่อไปส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในองค์กรรวม ภายใต้แนวคิดการจัดตั้งองค์กรเพื่อการบริหารและจัดการ พัฒนาต่อไปสู่การออกแบบและพัฒนากระบวนการสงฆ์ภายใต้สถานการณ์สังคม Digital หรือยุค New Normal/Digital Disruption สู่การพัฒนา Platform เพื่อช่วยการบริหาร ซึ่งในงานวิจัยนี้ที่คณะนักวิจัยเสนอแบบความคิดต่อผู้บริหารคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ คือ การพัฒนาระบบปฏิบัติการ “Application พระอุปัชฌาย์/ (Website/Platform/Application-ระบบปฏิบัติการ) ที่จะช่วยเป็นฐานข้อมูล ตรวจสอบ คัดกรองสมาชิกในองค์กรสงฆ์อย่างเป็นระบบมากขึ้น ทั้งให้มีฐานข้อมูลอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยงสอดคล้องกับสมัยกาล พร้อมทั้งขับเคลื่อนเป็นเครือข่าย [Network-ขับเคลื่อนเครือข่าย] เชื่อมโยงทั้งองค์กรสมาชิกในองค์กร ระบบปฏิบัติการและการทำงาน สนับสนุนการบริหารงานคณะสงฆ์อย่างเป็นระบบเป็นเครือข่ายการบริหารงาน พร้อมถูกนำไปใช้ในวงกว้าง ดังนั้นในการเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัยพบประข้อมูลในหลาย ๆ ประเด็นที่เป็นข้อคิดเห็น ข้อเสนอ ข้อห่วงใยในเขตพื้นที่บุรีรัมย์ก็คล้าย ๆ พื้นที่อื่น ๆ ซึ่งคณะนักวิจัยได้เก็บข้อห่วงใยและเสนอผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าวิจัยในพื้นที่นี้เป็นเพียงการศึกษาถึงความเป็นไปได้ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าความจริง (อริยสัจ) ตามสภาพปัญหาจริง (ทุกข์) พร้อมศึกษาแนวทางแก้ไข โดยข้อเสนอว่าควรขับเคลื่อนไปในทิศทางใด (สมุทัย-มรรค) ซึ่งมุ่งหวังว่าจะเป็นช่องทางสำคัญในการบริหารและการจัดการให้เกิดการขับเคลื่อนในภาพใหญ่ได้ต่อไปได้ (นิโรธ)

เอกสารอ้างอิง

- ข่าวสดออนไลน์. (2565). บุรีรัมย์-หนีไปบวช. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2565, จาก https://www.khaosod.co.th/newspaper/newspaper-front-page/news_6823688
- พระครูนิเทศก์ธรรมคุณ ฐานิสฺสโร. (2558). การศึกษาการปกครองกิจการคณะสงฆ์ อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวรมัญญองแหรณพุทธศาสนปริทรรศน์*, 2(1), 107-173.
- พระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535. (2535, 29 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 109 ตอน 38. หน้า 12.
- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560. (2560, 17 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอน 65 ก. หน้า 48.
- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2559. (2559, 19 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 131 ตอน 46 ก. หน้า 12.
- พระศรีปริยัติธาดา. (2565, 7 พฤษภาคม). รองเจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์ [บทสัมภาษณ์].
- พระสุเชษฐ งามทนต์ สอาดเอี่ยม. (2558). การศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวรมัญญองแหรณพุทธศาสนปริทรรศน์*, 2(1), 65-73.
- พระสุเชษฐ งามทนต์. (2558). ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวรมัญญองแหรณพุทธศาสนปริทรรศน์*, 3(2), 1-14.
- พล เพ็ญพิศ. (2564). บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 3(2), 1-18.
- MRG Online. (2555). รวบ “มอส” มือหวดปล้นทรัพย์นักรื้อ “เคพีเอ็น” - หนีบวชเณร ชุกบุรีรัมย์. สืบค้น 15 เมษายน 2565, จาก <https://mgronline.com/local/detail/9550000090016>
- Sanook Online. (2563). ตำรวจรวบพระวัย 63 ปี หลังสืบทราบมีหมายจับข่มขืนลูกสาวแท้ๆ ที่ จ.ร้อยเอ็ด แล้วหนีมาบวชที่ จ.บุรีรัมย์ เจ้าตัวให้การรับสารภาพ. สืบค้น 15 เมษายน 2565, จาก <https://www.sanook.com/news/8463402/>